

แนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรม

นิยามศัพท์

การจัดการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรม หมายถึง การกำหนดองค์ประกอบและปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักศึกษาที่มาจากประเทศต่างๆซึ่งมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกมีความเชื่อมโยงกันในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การค้า สังคม วัฒนธรรม ด้านการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ความต้องการการศึกษาของผู้คนมีความหลากหลายมากขึ้นทำให้ต่างแสวงหาระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น บางคนอาจต้องการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของประเทศอื่น เช่นเดียวกันคนต่างชาติที่มีความสนใจต้องการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของไทย และจากสภาพแวดล้อมของความเป็นโลกาภิวัตน์ จึงทำให้แต่ละประเทศเปิดโอกาสการศึกษาที่กว้างขึ้นด้วย สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่จัดการเรียนการสอนในระบบทางไกลมานานกว่า 36 ปี ก็มีนโยบายที่จะเปิดหลักสูตรเพื่อรองรับการศึกษาข้ามวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดนเช่นกัน

แขนงวิชาไทยคดีศึกษา อยู่ระหว่างจัดการเรียนการสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยสำหรับนักศึกษาที่สนใจทั่วโลก ซึ่งนักศึกษาดังกล่าวมาจากหลากหลายวัฒนธรรม โดยในการจัดการเรียนการสอนมีกระบวนการและขั้นตอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาคนไทย ทำให้ต้องมีการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1.การบริหารจัดการการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรม

การบริหารจัดการหลักสูตร หรือชุดวิชา เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย อาทิ งบประมาณ นโยบายของผู้บริหาร การประสานงานของแต่ละฝ่ายเป็นต้น โดยการจะสร้างสรรค์หลักสูตรเพื่อนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จมีปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) นโยบายของมหาวิทยาลัย การผลิตหลักสูตรหรือชุดวิชาเพื่อนักศึกษาต่างชาติจะสามารถประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายได้หรือไม่ขึ้น ปัจจัยที่สำคัญลำดับแรกคือนโยบายของมหาวิทยาลัย ที่ผู้บริหารระดับสูงจะต้องให้ความสำคัญ เริ่มจากการกำหนดให้ชัดเจน และให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจริงจัง ไม่ใช่เป็นไปตามกระแส
- 2) งบประมาณ เนื่องจากการผลิตชุดวิชาต้องผลิตเป็นภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาต่างชาติ ทำให้กระบวนการผลิตใช้งบประมาณมากกว่าปกติ ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการแปล (กรณีที่แปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ) ค่าใช้จ่ายในการผลิตสื่อ ค่าจ้างนักวิชาการเขียนตำรา เป็นต้น ทำให้จำเป็นต้องคิดค่าลงทะเบียนสูงกว่าปกติ และในขณะเดียวกันต้องมีจำนวนนักศึกษามาลงทะเบียนเป็นจำนวนมากเพื่อความคุ้มทุน ดังนั้น

มหาวิทยาลัยต้องจัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอทั้งกระบวนการผลิตและกระบวนการหาผู้เรียน

- 3) การสร้างความเข้าใจร่วมกัน หลักสูตรการศึกษาที่เป็นที่สนใจในปัจจุบันส่วนใหญ่มีแก่นเน้นการบูรณาการ การนำไปใช้ได้จริง อาจเป็นการผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ ที่มากกว่าหนึ่งศาสตร์ ทำให้การผลิตชุดวิชาเพื่อดึงดูดนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรมอาจต้องมีการร่วมมือกันระหว่างหลายสาขาวิชา จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
- 4) มีระบบการประสานงานที่ดี การเปิดรับนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรมต้องมีระบบการจัดการและการประสานงานเพื่อรองรับนักศึกษากลุ่มนี้ ซึ่งอาจไม่สามารถพูดภาษาไทยหรืออ่านภาษาไทยได้ ดังนั้น ระบบการลงทะเบียน การชำระเงิน การสอบถามข้อมูล การทำกิจกรรม การวัดและประเมินผล ต้องสามารถรองรับนักศึกษากลุ่มนี้ได้ มหาวิทยาลัยต้องจัดระบบเพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถประสานงานร่วมกันเพื่อการบริการนักศึกษากลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการกระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาหลากหลายวัฒนธรรม

1) ปัจจัยด้านผู้เรียน

- **พื้นฐานการสื่อสารที่ดี** ผู้เรียนควรมีพื้นฐานการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ดี และหากมีความเข้าใจในบริบทความเป็นไทยหรือทราบคำศัพท์ภาษาไทยด้วยจะเป็นพื้นฐานที่ดี
- **พื้นฐานทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียน** เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นการศึกษาทางไกลที่ผู้เรียนบางคนอาจไม่คุ้นเคย ดังนั้น ทัศนคติเชิงบวกหรือทัศนคติที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จมักเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เช่น มีจุดมุ่งหมายในการเรียน ขยัน ตั้งใจ ไม่ท้อถอย มองเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการเรียน
- **พื้นฐานทางสังคมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทย** หากผู้เรียนเป็นชาวต่างชาติการมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทยจะช่วยให้เกิดพัฒนาการการเรียนรู้ และการสื่อสารที่รวดเร็วยิ่งขึ้น

2) ปัจจัยด้านผู้สอน

- **ความรู้ในภาษาต่างประเทศ** การจัดการกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศได้สำเร็จครูผู้สอนควรมีทักษะในภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับนักศึกษา
- **มีความอดทน** พยายามจัดกิจกรรม จัดเนื้อหา จัดกระบวนการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนซึ่งมีความสามารถในการใช้ภาษาไม่เท่ากัน รวมทั้งมีเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นเนื้อหาที่ใช้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและไม่ดูหมิ่นวัฒนธรรมอื่นๆ (Jane Burnette, 1999)

- **ความยืดหยุ่น** การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสม สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อม รวมทั้งกระบวนการวัดผลที่ยืดหยุ่นมีหลากหลายรูปแบบตามลักษณะความเหมาะสมของนักศึกษา ในขณะที่เดียวกันยังคงไว้ซึ่งคุณภาพหรือมาตรฐานของการประเมินผลจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนราบรื่นและประสบความสำเร็จตามที่กำหนด
 - **ทัศนคติเชิงบวก** ผู้สอนควรมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนการสอนทางไกล เนื่องจากมีรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการเรียนการสอนปกติ ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้องให้กับผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการสอน และการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ลำเอียง ดังนั้น การรับรู้เจตคติและพฤติกรรมของผู้สอนเกี่ยวกับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของผู้เรียนต้องเป็นไปในทิศทางบวก และผู้สอนจะต้องเปิดใจยอมรับและตระหนักในแนวคิดของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย (ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2551)
- 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน
- **กิจกรรม** ควรมุ่งสร้างความสมดุลระหว่างนักศึกษาชาวไทยและนักศึกษาชาวต่างประเทศ ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักศึกษาชาวไทย ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ให้ยากเกินไปสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ (อาจเรียนทั้งคนไทยและคนต่างชาติ)
 - **สื่อที่ใช้** สื่อที่ใช้ควรต้องสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก เนื้อหาและรูปแบบของสื่อต้องออกแบบมาอย่างดี ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าน่าเบื่อ ซึ่งในระบบการเรียนการสอนทางไกลนั้นนักศึกษาต้องศึกษาด้วยตนเอง สื่อการเรียนการสอนจึงมีส่วนช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาเป็นอย่างมาก การเลือกสื่อการเรียนการสอนควรคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้
 1. เนื้อหาในสื่อนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอน
 2. ควรใช้สื่อที่ทันสมัย น่าสนใจ
 3. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้นความรู้ของผู้เรียน
 4. สื่อที่เลือกใช้ควรใช้ง่ายไม่ซับซ้อน
 5. มีราคาที่ไม่แพงจนเกินไป ผู้เรียนสามารถหามาใช้ได้

บรรณานุกรม

ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. (2551). “พหุวัฒนธรรมศึกษาในมุมมองของนักวิชาการชาวอเมริกันและข้อคิดต่อสังคมไทย” วารสารครุศาสตร์. 36 (มีนาคม-มิถุนายน), 134

Jane Burnette. (1999). Strategies for Teaching Culturally Diverse Students. Retrived May 17, 2015, from <https://www.teachervision.com/teaching-methods/resource/6039.html?page=2>

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคณาจารย์ วันที่ 23 เมษายน 2558 ณ โรงแรมลองบีช อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี